

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- (1) Bu yönergenin amacı; Harran Üniversitesi birimlerindeki bilimsel araştırma, çalışma, yayın ve etkinliklerde uyulması gereken etik kurallar ile Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurullarının oluşumu, görev, yetki, sorumluluk ve çalışma usullerini belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- (1) Bu Yönerge,

- a) Harran Üniversitesi mensuplarınca veya Harran Üniversitesi ile ilişkisine bakılmaksızın kişilerce yürürlükteki mevzuat hükümleri uyarınca akademik unvanların elde edilmesi aşamasında ve sonrasında yapılan her tür bilimsel araştırma ve çalışmalar ile gerçekleştirilen bilimsel etkinlikler, desteklenen ve/veya yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,
 - b) Lisansüstü eğitim sırasında yapılan tez ve bilimsel yayınlar ile yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,
 - c) Harran Üniversitesi mensuplarınca yurt içinde ve yurt dışında her çeşit basın, görsel ve işitsel yayın organlarında yayımlanan ya da yayımlanmak üzere gönderilmiş olan yayınlarla ilgili yayın etiği konularını,
 - ç) Harran Üniversitesi mensupları tarafından biyomedikal araştırmalarda kullanılacak deneklerde ve ekoloji ile ilgili çalışmalarda yapılan etik ihlallerini,
- kapsar.

Dayanak

Madde 3- (1) Bu Yönerge; 2547 sayılı Kanunun 24 üncü, 42 inci, 61 inci ve 65 inci maddeleri ile Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulunun 10.11.2016 tarihli ve 2016.23.497 sayılı kararı ile yürürlüğe giren "Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" ne dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- (1) Bu Yönergede geçen;

- a) Başkan: Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulları Başkanlarını,
- b) Birim: Harran Üniversitesine bağlı enstitü, fakülte, yüksekokul, meslek yüksekokulu ve araştırma merkezlerini,

1

- c) Birim Etik Kurulu: Gerekli görülmesi halinde farklı bilim alanları için üniversite birimlerinde oluşturulan Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurullarını,
- ç) Danışman/uzman: Etik Kuruluna başvuru alan araştırmaların değerlendirilmesinde görüşlerinden yararlanılacak olan ve ilgili alanlarda uzmanlaşmış, üniversite içinden veya dışından bilim insanlarını,
- d) Denek: Üzerinde araştırma, inceleme, deney veya değerlendirme yapılan canlı varlıkları,
- e) Etik Kurul: Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurullarını,
- f) Sekreteryası: Harran Üniversitesi Hukuk Müşavirliğini,
- g) Üye: Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulları üyesini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler

Madde 5- (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler şunlardır:

- a) İntihal: Başkalarının özgün fikirlerini, metotlarını, verilerini veya eserlerini bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseri gibi göstermek,
- b) Sahtecilik: Bilimsel araştırmalarda gerçekte var olmayan veya tahrif edilmiş verileri kullanmak,
- c) Çarpıtma: Araştırma kayıtları veya elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan cihaz veya materyalleri kullanılmış gibi göstermek, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek,
- ç) Tekrar yayım: Mükerrer yayınlarını akademik atama ve yükselmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak,
- d) Dilimleme: Bir araştırmanın sonuçlarını, araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırıp birden fazla sayıda yayımlayarak bu yayınları akademik atama ve yükselmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak,
- e) Haksız yazarlık: Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek veya olan kişileri dâhil etmemek, yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek. aktif katkısı olanların isimlerini sonraki baskılarda eserden çıkartmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek,

(2) Diğer etik ihlal türleri şunlardır:

- a) Destek alınarak yürütülen araştırmalar sonucu yapılan yayınlarda destek veren kişi, kurum veya kuruluşlar ile bunların katkılarını belirtmemek,
- b) Henüz sunulmamış veya savunularak kabul edilmemiş tez veya çalışmaları, sahibinin izni olmadan kaynak olarak kullanmak,
- c) İnsan ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda etik kurallara uymamak, yayınlarında hasta haklarına saygı göstermemek,

- c) İnsanlarla ilgili biyomedikal araştırmalarda ve diğerklinik araştırmalarda ilgili mevzuat hükümlerine aykırı davranmak,
- d) İncelemek üzere görevlendirildiğı bir eserde yer alan bilgileri eser sahibinin açık izni olmaksızın yayımlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak,
- e) Bilimsel araştırma için sağlanan veya ayrılan kaynakları, mekânları, imkânları ve cihazları amaç dışı kullanmak,
- f) Dayanaksız, yersiz ve kasıtlı olarak etik ihlal isnadında bulunmak,
- g) Bilimsel bir çalışma kapsamında yapılan anket ve tutum araştırmalarında katılımcıların açık rızasını almadan ya da araştırma bir kurumda yapılacaksa ayrıca kurumun iznini almadan elde edilen verileri yayımlamak,
- h) Araştırma ve deneylerde, hayvan sağlığına ve ekolojik dengeye zarar vermek,
- ı) Araştırma ve deneylerde, çalışmalara başlamadan önce alınması gereken izinleri yetkili birimlerden yazılı olarak almamak,
- i) Araştırma ve deneylerde mevzuatın veya Türkiye'nin taraf olduğı uluslararası sözleşmelerin ilgili araştırma ve deneylere dair hükümlerine aykırı çalışmalarda bulunmak,
- j) Araştırmacılar ve yetkililerce, yapılan bilimsel araştırma ile ilgili olarak muhtemel zararlı uygulamalar konusunda ilgilileri bilgilendirme ve uyarma yükümlüğüne uymamak,
- k) Bilimsel çalışmalarda, diğerkışı ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgileri, izin verildiğı ölçüde ve şekilde kullanmamak, bu bilgilerin gizliliğine riayet etmemek ve korunmasını sağlamamak,
- l) Akademik atama ve yükseltmelerde bilimsel araştırma ve yayınlara ilişkin yanlış veya yanıltıcı beyanda bulunmak.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Olarak Değerlendirilemeyecek Haller

Madde 6- (1) Bir başkasının özgün üslup ve ifadesini aynen kullanmamak şartıyla, anonim bilgilerin, bilim alanlarının temel bilgilerinin, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermelerin çalışmalarda kullanılması etik ihlal olarak değerlendirilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğı Kurullarının Oluşumu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Etik Kurullarının Oluşumu

Madde 7- (1) Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiğı kurulları fen ve mühendislik, sosyal ve beşeri bilimler ile sağlık bilimleri alanlarında oluşturulur. Bu kurullar üniversitenin ilgili bilim alanlarında görev yapan profesör unvanına sahip öğretim üyeleri arasından rektör tarafından 2 (iki) yıllık süreyle seçilen 7'şer (yedışer) üyeden oluşur. Birimlerde Kurul/Kurullara üye olma şartını

sağlayan yeterli sayıda profesör unvanına sahip öğretim üyesinin bulunmaması durumunda Üniversite bünyesinde 7 (yedi) üyeden oluşan tek bir bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulu oluşturulabilir.

(2) Gerekli görülmesi halinde Harran Üniversitesi Rektörlüğü tarafından çalışmaların verimliliğini sağlamak amacıyla farklı bilim alanları için farklı bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları oluşturulabilir.

(3) Belirlenen kurul üyeleri hakkında etik ihlalinde bulunduklarına dair kesinleşmiş bir adli veya idari karar bulunmamalıdır.

(4) Etik kurallarına aykırı eylemi tespit edilen etik kurulu üyesinin görevi, rektörün bu konudaki kararının kendisine tebliği ile sona erer.

(5) Görev süresi biten bir üye aynı usulle yeniden seçilebilir. İzinsiz ve özürsüz olarak üst üste 3 (üç) toplantıya katılmayan veya en az 6 (altı) ay süreyle izinli olan üyenin üyeliği kendiliğinden sona erer. Herhangi bir nedenle boşalan üyelik için, aynı usulle yeni üye seçilir.

(6) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları başkanları rektör tarafından seçilir. Her bir bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulu başkanı kurul üyeleri arasından bir kişiyi başkan yardımcısı olarak seçer. Başkanın görevinin sona ermesiyle birlikte başkan yardımcılığı görevi de sona erer.

(7) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarının sekreteryası üniversitenin Hukuk Müşavirliği tarafından yürütülür.

Etik Kurullarının Görevleri

Madde 8- (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarının görevleri şunlardır:

a) Etik ihlal iddialarını incelemek; inceleme kapsamında Rektörlük aracılığıyla gerektiğinde bilirkişi veya uzman görüşü almak, ilgili kişi ve kurumlarla yazışmalar yapmak, bilgi istemek ve inceleme kapsamında gerekli diğer işlemleri yapmak,

b) İnceleme sonucunda alınan kararları rektöre sunmak,

c) Akademik, araştırma ve yayın etiği konularında muhtemel etik dışı eylemleri ortadan kaldırmak için, ilgili birim ya da kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yaparak eğitici faaliyetler düzenlenmesini sağlamak üzere rektöre önerilerde bulunmak.

Etik Kurullarının Toplantı Usul ve Esasları

Madde 9- (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır. Başkanın katılmadığı toplantılarda başkan yardımcısı, bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları toplantılarına başkanlık eder.

(2) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları çalışmalarını bizzat yürütür. Ancak gerektiğinde alanında uzman bilirkişilerden görüş de alabilir.

(3) Aşağıdaki kişiler bu düzenleme kapsamında yapılan incelemelerde bilirkişi ve uzman olarak görevlendirilemez:

- a) İlgilinin lisansüstü tez danışmanları ve doçentlik jürilerinde görev almış öğretim üyeleri,
- b) İlgilinin kendi üniversitesinde görev yapan öğretim üyeleri,
- c) İlgilinin eşi ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil) kan veya sıhrî hısımları,
- ç) İlgili ile aralarında husumet bulunan kişiler.

(4) İlgilinin çalıştığı bilim alanında öğretim üyesi bulunmaması halinde, en yakın bilim alanında çalışan öğretim üyeleri arasından bilirkişi görevlendirilebilir. Ayrıca etik ihlal iddiasının hukuki anlam ve kapsamına ilişkin olarak bir hukukçu danışman/uzman da görevlendirilebilir. Birden fazla danışman/uzman atanması halinde her danışman/uzman ayrı rapor tanzim eder.

(5) Bilirkişiler dosya kendilerine ulaştığı andan itibaren en geç 1 (bir) ay içerisinde konuya ilişkin raporunu kendisine gönderilen örneğe uygun olarak hazırlayıp gönderirler. Bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en çok 1 (bir) ay uzatılabilir.

(6) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları üyeleri kendileriyle, kendilerinin daha önce birlikte çalışma yaptıkları kişilerle ve etik ihlalde bulunduğunu iddia ettikleri kişilerle ilgili etik ihlali iddialarının görüşüldüğü toplantılara katılamazlar.

Etik Kurullarına Başvuru ve Kurulların Çalışma Esasları

Madde 10- (1) Üniversite Rektörlüğüne intikal ettirilen veya bireysel şikâyetlere dayalı olarak rektörlüğe ulaştırılan etik ihlali iddiaları, Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarında incelenir.

(2) Söz konusu iddialar ile ilgili tüm bilgi ve belgeler Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarına iletilir.

(3) Rektörlük gönderilen her başvuru dosyası için ayrı dosya açar.

(4) Üniversiteye gönderilen ve etik ihlal iddiası içeren şikâyet ve ihbar dilekçelerinde, kişilerin doçentlik başvuru sürecinin devam ettiğinin de belirtilmesi halinde hakkında etik ihlal iddiası bulunan kişinin devam eden bir doçentlik başvurusunun bulunup bulunmadığı hususu Rektörlük tarafından derhal Üniversitelerarası Kurul Başkanlığından sorulur. Üniversitelerarası Kurul Başkanlığınca devam eden doçentlik başvurusunun bulunduğu bildirilmesi halinde iddialar ile ilgili tüm bilgi ve belgeler Üniversitelerarası Kurul Başkanlığına gönderilir.

(5) Etik ihlali iddiası sebebiyle hakkında inceleme başlatılan kişilerden iddialara ilişkin olarak gerekli bilgi ve belgelerle birlikte yazılı savunmaları istenir. İlgili kişiler, savunma talep yazısının kendilerine ulaştığı tarihten itibaren 15 (on beş) gün içerisinde savunmalarını vermedikleri takdirde, bu durumun savunma istem yazısında belirtilmesi koşuluyla kurul, diğer bilgi ve kanıtlara dayalı olarak karar verebilir.

Hakkında inceleme başlatılanlar, yazılı savunmalarını sunmak üzere iddiaları içeren evrakların bir örneğinin kendilerine verilmesini talep etmeleri halinde, incelemeyi yürüten ilgili kurulca savunma

5

istenmesi yönünde bir karar alınmaksızın da doğrudan yazılı savunmalarını sunabilirler. Ancak bu halde bu kişilerden yeniden yazılı savunma istenmeden de incelemeye devam edilebilmesi için, iddiaları içeren evrakların teslimine ilişkin tutanakta, “teslim tarihinden itibaren 15 (on beş) gün içerisinde savunmanızı vermediğiniz takdirde diğer bilgi ve kanıtlara dayalı olarak hakkınızda karar verilir” ifadesinin belirtilmesi şarttır. Gerekli görülen hallerde savunma sözlü olarak da alınabilir.

(6) Alınacak kararlar, ilgili bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulunda tartışmaya açıldıktan sonra oylanır ve kurul üyelerince imzalanır. Karara muhalif kalan üye karşı oy gerekçesini yazmak zorundadır.

(7) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarınca alınan nihai kararlar inceleme raporu niteliğinde olup, bu kararlar onaylanmak ya da başka bir karar alınmak üzere rektöre sunulur.

(8) Kurul üyeleri, uzman ve danışmanlar yaptıkları incelemeyle ilgili edindikleri bilgi ve belgeleri açıklayamazlar.

(9) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarının inceleme sürecinde diğer kurum ve kuruluşlarla her türlü yazışmalar rektörlük aracılığıyla yapılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

İnceleme sonucunda yapılacak işlemler

Madde 11- (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemlerde bulunduğu tespit edilen kişiler hakkında ilgili mevzuat uyarınca gerekli disiplin işlemleri ile diğer idari, hukuki ve cezai işlemler Harran Üniversitesi Rektörlüğü tarafından yapılır.

(2) Etiğe aykırı eyleme konu olan eserle daha önce akademik unvan elde edilmiş ise kişi hakkında yapılan işlemler sonucunda alınan etik ihlal kararı sebebiyle bu unvanın geri alınıp alınmayacağı hususu da Harran Üniversitesi Rektörlüğü tarafından değerlendirilir.

(3) Etiğe aykırı eylemlerin gerçekleşmesi halinde asıl yazar, zarar gören veya hakları olumsuz etkilenen kişi ve kuruluşların rıza göstermesi etik ihlalde bulunanların sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

(4) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı bir eylemin tespit edilmesi halinde üniversite tarafından ilgili yayının ortak yazarlarının görev yaptıkları kamu kurumuna da bilgi verilir.

(5) Etik ihlal kararları en geç 1 (bir) ay içerisinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına bildirilir.

Gizlilik

Madde 12- (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarının kararları, genel düzenlemeler dışında gizlidir, etik kurulların tespitleri hakkında bu Yönergede belirtilen kişi ve kuruluşlar ile başvuru sahibinden başkasına bilgi verilmez.

Yeniden inceleme

Madde 13- (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarında daha önce incelenen ve esası hakkında bir karar verilen eserlere ilişkin aynı iddialarla yapılan başvurularda önceki değerlendirme usule uygun olarak yapılmışsa yeniden bir inceleme yapılamaz. Bu halde eserlerin ve eserlere ilişkin iddiaların tamamen aynı olduğunun ilgili bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarınca tespit edilmesi şarttır.

Etik ihlallerine ilişkin kayıtlar

Madde 14- (1) Bu düzenleme kapsamında yapılan inceleme sonucunda alınacak kararlar Harran Üniversitesi tarafından gizlilik ilkesine riayet edilmek suretiyle Etik Kurul Sekreteryası tarafından uygun bir şekilde dosyalanıp saklanır.

(2) Doçentlik sınavına başvuruda bulunan adaylar dışında kalan kişiler hakkındaki bilimsel araştırma ve yayın etiğine ilişkin şikâyet ve ihbar başvuruları, iddiada bulunulan kişinin eylemi gerçekleştirdiği sırada bağlı bulunduğu yükseköğretim kurumunca değerlendirilerek karara bağlanır.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

Madde 15- (1) Harran Üniversitesi Senatosu tarafından 03.04.2013 tarih ve 2013/06 sayılı oturumda kabul edilen "Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 16- (1) Bu Yönerge, Senato tarafından kabul edildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 17- (1) Bu Yönerge hükümlerini Harran Üniversitesi Rektörü yürütür.

Geçici Madde 1- (1) Rektörlük, etik kurullarını, bu Yönergede belirtilen hususlara uygun olarak Yönergenin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç 3 (üç) ay içinde oluşturur.

Geçici Madde 2- (1) Bu Yönergenin kabul edildiği tarihte inceleme aşamasında bulunan bilimsel araştırma ve yayın etiği ihlal iddiaları hakkında bu Yönerge hükümleri uygulanır.